

ROMÁN

OLDŘIŠKA CIPROVÁ

VLÁDKYNĚ VIKINGŮ

KIOKAN

edice
KLOKAN

Copyright © Oldřiška Ciprová, 2021

Copyright © ALPRESS, s. r. o.

Všechna práva vyhrazena.

Žádnou část knihy není dovoleno užít
nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat bez písemného
souhlasu držitele práv, s výjimkou krátkých citací
nebo odkazů, které tvoří součást kritického hodnocení.

Copyright © Oldřiška Ciprová, 2021

Redakční úprava Anetta Nová

Grafická úprava obálky Tomáš Řízek

Vydalo nakladatelství Alpress, s. r. o., Frýdek-Místek,
v edici Klokan, 2021

shop@alpress.cz

Vydání první

ISBN 978-80-7633-531-8

ČÁST PRVNÍ

DÍVKA SVATAVA

1. KAPITOLA

ROZHODNUTÍ

Polsko, jaro 977

„**S**vatava je ještě dítě, Měšku, je jí teprve dvanáct let! Nechápu, jak jsi mohl na něco takového kývnout!“ vyhrkla kněžna Doubravka a potřásala hlavou, jako by pochybovala, že se nepřeslechla, když jí manžel oznámil výsledek jednání se severany. „Je příliš mladá na to, abychom ji poslali k těm... těm...“

Kněžna se zajíkla, jako by slovo ani nechtěla říct nahlas, stiskla rty a zírala na podlahu.

Měšek blýskl po manželce očima:

„Jen to řekni. Barbarům. Tos myslela? Ale nezapomeň, že ještě před pár lety jsi považovala za barbara i mě.“

Navzdory rozčilení přelétl kněžně po tváři prchavý úsměv. Vzpomněla si na to, že mladý Měšek přestoupil na křesťanskou víru až v den sňatku s ní, princeznou Doubravkou Přemyslovnou.

„Dnes už jím nejsi. A právě proto...“

I když, kdoví? napadlo ji. Kdoví, jestli je Měšek stejně zbožný v srdci jako na jazyku, jestli kdesi v hloubi srdce nevěří v sílu starých bohů. Sice nechal skácet pohanské modly, ale dceru chce vdát za pohana.

„Ostatně, paní,“ navázal Měšek trochu nejistě, „i ve Švédsku se prý najde pár křesťanů,“

Doubravka přezíravě pokrčila rameny.

„Jistě jen kapka v moři.“

„Pak tady vidím úkol právě pro Svatavu,“ prohodil Měšek.

„Možná.“ Jistě by bylo dobré přinést světlo křesťanství mezi barbary. Ale pokud kněžna věděla, Švédsko je obrovská nehostinná země a lidé tam, bojechtiví nájezdníci a mořeplavci, urputně věří ve své kruté bohy.

„Ano, možná. Jenomže příliš těžký,“ vzdychla a dojatě přidala „Ach, Svatka, naše holčička...“

Nedomluvila, jen přimhouřila oči a vybavila si, jak ráno doprovázela děti, když odjížděly na lov.

Svatava, něžné půvabné děvčátko s průzračnými očima, bohatými hedvábnými vlasy vroubícími tváře jako růžová jablíčka, tenounká jako proutek a stejně tak ohebná, se vyhoupla na koně a z výšky koňského hřbetu jí poslala polibek.

„Vrátíme se až pozdě večer, maminko... Ať se v kuchyni připraví na to, že přivezeme bohatý úlovek.“

A Boleslav se sestřiným slovům shovívavě usmál. Tvářil se jako dospělý. Je o rok starší než Svatava – už brzy bude mít nástupnický věk, jak se těší Měšek. V synovi se vidí, vlastně už ho považuje za dospělého teď a podle toho se k němu také chová. Předá mu velkou zemi, spojil Velkopolsko s Mazovskem, Slezskem a západním Pomořím. To je posláni mužů – dobývat nová území, a snad je to i jejich zábava.

Myšlenky kněžny Doubravky zalétly k synovi, ale zase se rychle vrátily k dcerce.

Ovšem ženy mají jiný úděl. Muži válčí a ženy se vdávají. Tedy dcery. Podrobí se vůli rodičů a provdají se za

vhodného ženicha, aby otcové nemuseli válčit na všech stranách, aby si z protivníka udělali zetě... Tohle se dá vytěžit z manželského svazku. Jenomže takový tah vždycky nevyjde. I příbuzenské spojenectví se až příliš často poruší, když přestane být pro jednu stranu výhodné.

Doubravka několikrát polkla, protože jí vyschlo v krku, a přistoupila k manželovi.

„Pořád se mi to nezdá, Měšku,“ pokračovala klidněji, jako když jenom zvažuje pro a proti. „Přijde mi, že všechno, o co v Polsku usilujeme, dáváš tímhle spojením všanc. Víš, co všechno jsi pro zemi udělal... Léta jsme se snažili vymýtit pohanské zvyky i víru a teď, když jsi konečně dosáhl, že tvoji poddaní věří v jediného Boha, když ses sblížil s papežem, a hlavně s císařským dvorem, chceš provdat dceru za vikinského krále? Aby tě nakonec neopustilo štěstí.“

Měšek mlčel.

„Za člověka...“ opět zvýšila hlas Doubravka, „který ještě pořád ve víře ve své bohy klidně v boji spolývá srdce poraženého protivníka, jen aby ukázal svou sílu!“

„Myslíš si, že to nevím?“ Měšek začal přecházet ložnicí, po chvíli se zastavil a pohlédl na manželku.

„Ale není to moudřejší než dávat všanc naše životy? Vikingové a jejich nájezdy – copak to někdy přestane jenom tak samo od sebe? Proč máme stále prolévat krev našich lidí? Já se prostě snažím zařídit alespoň nějaký, byť velmi křehký mír.“

Měšek si založil ruce na širokých prsou a přeměřil si manželku zpytavým pohledem.

„Svým postojem mi nepomáháš, Doubravko!“

„Taky ti nechci pomáhat!“

Kněžna rozčileně mávla rukou a vzápětí ji položila na hrud, jako by chtěla uklidnit bušící srdce.

„Říkám si, co když je to hřích... A Svatava, naše Svatava... Jakou myslíš, že má mezi těmi pohany šanci k nějakému úkolu? Když neumí jejich jazyk, nezná jejich zvyky, těžko jim porozumí. A je tak křehká.“ Kněžně opět vytanul před očima obrázek útlé postavičky v sedle obrovského koně, a pak si vzpomněla ještě na něco. „A taky víš, jak každou zimu strádá. Jak dlouho asi na tom děsivém severu vydrží?“

Kněžna už se nesnažila mluvit klidně a rozvážně, protože se jí zmocňovala beznaděj, lítost a vztek a ani jedno z toho už neuměla a vlastně ani nechtěla potlačovat.

Měšek se chmuřil.

Neměl rád, když mu odporovala. Doubravka přinesla jeho duši klid a mír; měli upřímný a láskyplný vztah a přál si, aby to tak zůstalo, nerad ji viděl rozčilenou nebo zarmoucenou.

A na tom, co říkala, bylo hodně pravdy... Jenomže existují důvody, proč na sňatku trvat.

„Svatoslava vypadá křehce, ale je silná – má už teď silnou mysl, a všeho, co ji ve Švédsku čeká, se zhostí tak, jak se na polskou princeznu sluší,“ řekl tiše a důrazně.

„Ale... vždyť... vždyť...“ Když kněžna spatřila Měškův odhodlaný výraz, slova se rozplynula na jazyku.

Věděla, že manželovo rozhodnutí nezvratí. Za ta léta, co spolu žili, se naučila poznat, kdy nemá smysl ho přemlouvat, uvádět důvody, které on už nejspíš zvažil. Věděla, že je rozhodnuto.

Přesto se s tím nedokázala smířit.

Chvíli mlčeli. V té chvíli by bylo slyšet, kdyby na zem spadlo zrnko písku. A kníže už se chystal odejít, aby se zbavil nepříjemného rozhovoru. Zamířil ke dveřím a vtom –

Kněžna lapla po dechu a zavrávala.

„Doubravko, co je s tebou?“ vyděsil se Měšek.

Sepnula ruce a zadívala se na kříž visící na stěně nad klekátkem.

„Já... asi jsem se moc rozčílila,“ hlesla. Najednou měla pocit, jako by jí srdce sevřela obrovská ledová ruka, ale zároveň věděla, že jí v žilách zuřivě pulsuje krev.

Přešla k lůžku a pomalu se posadila.

Měšek si přisedl k ní. Když ucítil její známou bylinkovou vůni, mihlo se mu hlavou, že ho manželka i přes svůj věk – už přesáhla čtyřicítku – stále přitahuje.

„Nesmíš si to tak brát, moje milá. Svatava ještě nikam nejede. Svazek teprve domlouváme a než odcestuje, ještě to nějakou dobu potrvá – dva, skoro tři roky. Až jí bude čtrnáct let, aby...“

„Strašně to bolí, Měšku,“ přerušila ho kněžna šeptem a opřela se o něj.

„A zase přebolí, vždyť to přece neznamená, že ji uvidíš naposledy,“ chlácholil manželku Měšek celý nesvůj.

„Já ne... nemyslím na Svatavu,“ zajíkla se kněžna. „Měšku, mně je zle,“ zadrmolila, protože silná svíravá bolest na hrudníku se začala šířit do ramene a potom do paže.

„Zase ta tvoje bolest na prsou?“ zeptal se kníže přiškrčeně a ochranně ji objal.

Kývla.

„Dám zavolat Majdalenu, pomůže ti.“ Měšek rozčileně vstal. „Vždycky ti přece pomůže...“

Kdyby se Doubravce něco stalo, to by ho opravdu opustilo štěstí.

2. KAPITOLA

VĚDMA MAJDALENA

Polsko, jaro 977

V kuchyni hradiště panoval živý ruch. Oheň praskal, z kotlíků se kouřilo a v oblacích dýmu a páry rozčileně štěbetaly ženské hlasy. Od včerejška bylo o čem mluvit a nad čím žasnout. Do hradiště přijeli za panem Měškem hosté zdaleka, ze severních zemí, kde prý panuje věčná zima, a snad dokonce i věčná tma. Ženy a dívky v kuchyni nezajímalo, proč seveřané přijeli a jaké jednání vedou s knížetem, měly v hlavě jiné věci.

Hosté rozněcovali jejich jinak dost línou představitost; jestli se včera hádaly kvůli zkaženému kvásku, dnes byly všechny zajedno, krev jim bouřili muži ze severu.

Přijeli se zástupem čeledí, za dupotu krásných koní, jejich zbroj řinčela a zářila. Měli pláště z nádherných kožešin či z látek jasných barev, vlasy často v barvě ohně, byli ozdobení šperky – až oči přecházely! I jejich služebníci vypadali jako něco lepšího.

„Úplně se mi z nich točí hlava,“ vzdychala malá Jadwiga a míchala těsto na medové placky. „Koho by napadlo, že se v zimě a ve tmě rodí tak hezký mužský.“

„Urostlý dlouhání,“ přisadila si druhá.

„A přitom samej sval.“

„Jsou dlouhý postavou i ve tváři,“ poznamenala další.

„A kdovíco maj ještě dlouhýho, když jsou tak tělesně vybavený! Ne jako naši,“ dodala čtvrtá.

Ženy se zahihňaly a Jadwiga se utrhla:

„A co ty o tom víš, kdo je jak tělesně vybavenej?“

Musela si na někom vylít zlost. Už pár dnů se kolem ní točil pacholek ze stáje a ona až do včerejška nebyla proti, ale teď se jí úplně zprotivil. Páchl hnojem, byl zavalitý a celý jako by přisražený.

V koutě kuchyně se pohnula nahrbená černá postava.

„Nechte žvanění, ženské, a hleďte si kotlíků,“ ozvalo se. „Oběd se sám neuvaří a kněžna Doubravka chce hosty uctít. Víím, že nakázala, ať je tabule pestrá, kaše dost husté a sladké a jídla hojnost.“

Dívky se neochotně ohlédly.

„Však stihneme uvařit, paní Majdaleno.“ Hlavy však měly pořád sestrčené dohromady.

„Řečmi ne, tak do práce! Honem!“ Majdalena zatleskala. „Za vámi vikinští krasavci nepřijeli.“

Stará Majdalena sice v kuchyni nevelela, ale ženy jí měly v úctě, jako ostatně všichni v celém hradišti – a také se jí trochu bály. Nadarmo se jí neříkalo vědma.

Uměla mnoho... Vyznala se v zaříkání i v léčení nemocí, uměla předpovídat budoucnost. Z bylin vařila záhadné lektvary a třela masti, radila, ve které fázi měsíce vařit vřesové pivo, aby bylo nejchutnější, a co víc – měla velké slovo u kněžny Doubravky; přijela s kněžnou z Čech a byla její důvěrníci.

Ženy se rozešly k práci. Majdalena je přejela pohledem bystrých očí a pod nos si zabručela:

„Hlupačky. Za vámi nepřijeli... A ani pro vás ne.“

Tím zase vzbudila pozornost

„Co tím myslíš?“ vypískla Jadwiga. „Pro koho? Ty něco víš, tobě přece kněžna prozradí první poslední.“

„Ne, nevím nic.“

Kněžna Doubravka opravdu neměla před Majdalenou tajnosti.

Večer často propustila komornou a pak jí při svlékání pomáhala stará Majdalena. Ve chvílích, kdy jí rozplétala copy a rozčesávala vlasy, dlouze rozmlouvaly o všednodenních drobnostech, a zrovna tak o velkých věcech, co kněžně svěřil manžel.

Včera však kněžna neřekla nic zvláštního, jenom přemýšlela, jak co nejlíp uctít hosty. Zřejmě ji ani nenapadlo, že by mohli představovat hrozbu.

Zato Majdalena měla nepříjemný pocit, svědil ji v duši, jako svědí neštovice nemocného; cítila, že s urostlými muži ze severu přišlo do hradiště něco nového, co všem změní život.

A neblaze změní!

Jenom nevěděla, jestli to znamená něco zlého pro malou princezničku Svatavu, anebo pro paní. V poslední době kněžnu stále častěji trápila bolest na prsou, i když to zapírala, nebo alespoň tvrdila, že to nic není. Bude jistější mít po ruce posilující odvar z náprstníku a pomodlit se ke starým bohům.

Majdalena vzala sušené kvítky náprstníku, nasypala je do misky a nalila na ně horkou vodu. Zatímco čekala, až se nápoj vylouhuje, ševalila rty.

Své zbožné paní Doubravce nikdy nepřiznala, že nikdy nepřijala víru v křesťanského Boha.

Proč dobrou paní zarmucovat?

Hlavně když pije její lektvary, co sílí srdce. Kněžna nemusí vědět, že Majdalena tajně vaří kaši, roznáší ji po

chlévech a stájích a nechává ji tam skřítkům. O jejich přízni svědčilo, že koně v hradišti nikdy neměli zacuchané hřívy, krávy netrpěly slintavkou, prasata červenkou.

A nejen skřítky bylo nutné uctívat.

Vědma Majdalena pevně věřila v sílu starých bohů. Jen ti staří vládnu všemu, jenom oni. Duchové hlubokých vod, průzračných výšin, studánek, hájů, kamenů, hvězd, slunce a měsíce – a řídí i lidské kroky.

Jak by to dokázal křesťanský Bůh, který prý je skutečným pánem všeho, ale jeho syn Ježíš byl jenom synem člověka – a tak slabý, že skončil potupnou smrtí na kříži?

3. KAPITOLA

VZKAZ PRO DCERU

Když Měšek přikázal služebné, aby co nejrychleji sehnala vědmu a přivedla ji do ložnice, usedl zpátky na postel a vzal manželku za ruku. Hladil hubené prsty a chlácholivě mumlal:

„Majdalena už je na cestě a uleví ti, za chvíli ti zase bude líp.“

„Kéž by,“ šeptla Doubravka. Bolest neustupovala, pomalu se přelévala do krku, do čelisti, do zad a mezi lopatky. Kněžna těžce lapala po dechu.

„Doubravko...“ Měšek se sklonil a líbal ji do vlasů. „Ach Bože...“ A náhle zachraptěl: „Miluju tě!“

„To jsi mi nikdy neřekl,“ splynulo tiše z bledých rtů.

„Ale... vždycky jsem to tak cítil, Doubravko.“

„A říkáš mi to až teď. Protože... Ty si myslíš, že umírám,“ šeptala Doubravka vyčerpaně a třepetavě zvedla víčka.

„Samozřejmě že ne!“ vykřikl Měšek ve zlé předtuše. Stiskl manželčinu ruku a vnímal, jak studí a že dlaň pokrýl lepkavý pot.

„Tak ne.“ Doubravka se pokusila usmát a s námahou dodala: „Ale kdyby... chci ti říct, že... že jsme spolu měli hezký život.“

„Mlč!“ záupěl Měšek a strnule hleděl před sebe. „Kus života nás dva ještě čeká.“

Ve dveřích se objevila černá postava s miskou v ruce. Měškovi se ulevilo. Vyskočil na nohy.

„Pospěš si, Majdaleno, a pomoz... Ty přece paní vždycky ulevíš.“

Majdalena pohlédla na strhanou Doubravčinu tvář a po zádech jí přeběhl mráz. Vzpomněla si na své tušení – zřejmě se týkalo kněžny. Ale nedala na sobě nic znát.

„Udělám, co je v mých silách, pane.“

„Rozčilil jsem ji a...“ začal vysvětlovat Měšek, ale přerušila ho sama Doubravka.

„Teď jdi... Ale nejdřív... Podej mi ruku.“

Měšek natáhl ruku a Doubravka si ji přitáhla k tváři. Na Měškovu dlaň se přitiskly studené rty a dopadla teplá vláha z očí. „Všechno bude dobré,“ šeptla kněžna. „A podle tvé vůle...“

Kníže odešel jako v mátohách, ve dveřích se ještě zastavil a nešťastně se ohlédl.

Sotva vytáhl paty, Majdalena přistoupila k loži a podala misku Doubravce. „Ze všeho nejdřív vypij tohle, paní, abys posílila srdce.“

Kněžna misku odstrčila.

„Dej to pryč,“ ozvala se slabým hlasem. „Kvůli tomu jsem tě nevolala, dnes mi už nepomůžeš.“

„To nevíš, paní.“

„Prosím, neodporuj. Nechci se hádat, nemám už moc síly ani času. Jenom bych si přála... rozloučit se... rozloučit se Svatavou.“ Kněžna lapla po dechu. „Ale vím, že ji už neuvídím. Až se vrátí z lovu, bude už pozdě... A ty jí vyříd...“

„Povíš jí to sama,“ namítla bezmocně Majdalena.

„Ne, dobře víš, že ne... Pověz jí, ať poslechne otce... A nauč ji všechno, co umíš o bylinách... a až odjede na sever, doprovod ji, buď jí matkou. Taková je má vůle.“

Majdalena kývla. Do očí se jí nahrnuly slzy a stékaly po tvářích.

„A ještě jí pověz,“ pokračovala kněžna s námahou, „ať nezapomene na Boha... A ať se snaží... získat pro víru také...“

Kněžna Doubravka nedopověděla. Vydechla naposledy.

4. KAPITOLA

RÁNO PŘED SVATBOU

Švédsko, léto 979

„Vstávej!“
„Kde to jsem?“

„U cíle cesty. V Götalandu. A dnes se vdáváš.“

Bylo páteční ráno, svatební den polské princezny. Jasně modrá obloha bez jediného mráčku věstila krásný den.

Svatava váhavě odhodila kožešinu a spustila nohy na podlahu, ale zase si to rozmyslela a s povzdechem klesla zpátky na lůžko, jako by tam hledala bezpečí.

„Jenom se neboj,“ zabručela Majdalena. „Ničeho se neboj. Bůh dá, že všechno dobře dopadne.“

Do místnosti vešli dva muži. Na ramenou nesli velkou nádobu zdobenou řezbami. Trochu se podobala lodi a kouřilo se z ní. Položili tu věc na zem a uklonili se směrem ke Svatavě.

Vyděsili ji.

„Majdaleno... co je to? Co ti dva chtějí?“

„Blázínku! Přinesli kád' na koupel. Za chvíli přijdou otrokyně, vykoupu tě a obléknou do svatebních šatů.“

Ze starých služebníků, kteří Svatavu doprovázeli, směla zůstat jenom Majdalena. Podle rozkazu krále Erika

se princeznin doprovod vrátil domů hned potom, kdy se vylodili v Götalandu, v jižním cípu Švédska u hranic s Dánskem.

A Svatava byla potom jako ztracená, jenom uhadovala z tváří a gest, co lidé kolem po ní chtějí. A co si povídají, už netušila vůbec

Dovnitř vběhly dvě dívky s velkým košem; mířily ke kádi a přitom brebentily.

Svatava přece jen odhrnula kožešinu, posadila se, objala si rukama kolena a dívala se, jak sypou do kouřící vody bylinky.

Kéž by tu zůstala její služebná děvčata... S těmi by si mohla povídat, smát se, probírat klípky. A hned by všechno vypadalo jinak.

Ne, všechno ne, ale snad aspoň něco.

Přemítavě pohlédla na Majdalenu a připomněla si předvčerejší večer.

Vědma přišla se zprávou, že objevila mezi královými muži jednoho Poláka, říkal si Mačko, a dala se s ním do řeči.

„Znáš mě... Když je nějaká šlamastyka, vždycky hledám cestu ven a většinou ji najdu,“ vykládala, „a tak jsem od toho Mačka stihla vyzvědět aspoň něco o týchle zemi, místních zvycích i o tom, co nevěstu čeká... Chceš to slyšet?“

„Povídej,“ kývla Svatava.

„Nevím, jestli něco nepopletu a jak dobře si všechno pamatuju, ale něco snad přece,“ zabručela Majdalena.

Začala tím, že sňatek bude o letním slunovratu, což je za dva dny, a spojí se s obřadem na počest boha Ódina.

„Ten je tu z bohů hlavní.“ Vědma ukázala ven na dvůr, kde panoval podvečerní ruch. Hemžili se tam lidé i zvířata, kovář koval koně, odkudsi se ozýval třeskot zbraní.

„Panuje všemu, stará se i o vítězství v boji... Kdysi stvořil lidi a má jedno oko, takže je tak trochu,“ Majdalena malinko zaváhala, „jako náš Bůh. I když... Ódin jezdí na osminohým koni a nebydlí na nebesích, ale sedí na trůně ve Valhalle.“

Na chvíli se odmlčela. O křesťanském Bohu moc nevěděla, nebyl to přece její bůh, zato místní ji zajímali. Byli jiní než ti doma, a zřejmě hodně mocní a hodně krutí. Pořád se prali mezi sebou.

„Na co myslíš? Povídej dál,“ zatahala ji Svatava za rukáv. „Co je to... Valhalla?“

„Taková síň, kam se prý dostanou padlí bojovníci a bojují tam dál. A taky místo hanbatých radovánek. Ódin odtud shlíží z trůnu na celý svět... A abych nezapomněla – takhle navečer k němu přilítnou dva havrani, jmenují se Hugin a Munin, což znamená Myšlenka a Vzpomínka. Celý den létají po světě a pak se k němu vracejí s novinkami.“

„A to mu povědí i o mně – že jsem se vdala?“ vyhrkla Svatava.

„Od toho asi jsou,“ řekla nevrle Majdalena. „A nepřerušuj mě, nebo něco zapomenu... Jeho manželka se jmenuje Frigg. Je bohyně rodinných záležitostí, proto nosí u pasu klíče. Měla s Ódinem několik dětí. Nejkrásnější z nich je Freya, má roucho ze sokolího peří a jezdí ve voze taženém kocoury.“

Svatava vyprskla.

Majdalena se také pousmála.

„Mně se zamlouvá. Když ji Mačko tak zaníceně líčil, napadlo mě, že je podobná tobě. Mladinká, něžná, krásná... Později ztratila manžela a ronila pro něj zlaté slzy.“

Svatava se rázem přestala smát. Připomněla si, co ji čeká.